

«Acabar amb»: quan és bo i quan no ho és?

Jaume Vallcorba i Rocosa

L'expressió *acabar amb* és pròpia del català o li és impròpia segons quin significat li donem. La interferència del castellà (i del francès, llengua de la qual prové aquesta expressió) ens fa usar una construcció no genuïna, font d'ambigüitats i que desnaturalitza el discurs propi.

És catalana i, per tant, és bona quan vol significar quin és o com és l'acabament que fa alguna cosa. Així, doncs, és ben emprada en els exemples següents:

- [1] La discussió **acabà amb** un joc de bufetades i bastonades.
- [2] La novel·la **acaba amb** un capítol espantant.
- [3] El partit **ha acabat amb** un empat a tres gols.

La necessitat d'usar únicament *acabar amb* en sentit propi es pot il·lustrar encara amb aquest exemple: *Que la maledicció acabi amb mi!* (S. Espriu, *Antígona*), on una cosa és que signifiqui «fineixi amb mi, no passi més enllà de mi» (que és el sentit que hi dona l'autor, encertadament), i una altra, molt diferent, «em destrueixi».

Contràriament, no és català fer servir el conjunt *acabar amb* significat *donar fi* a una cosa, com és el cas de:

- [4] La penicil·lina va *acabar amb* moltes infeccions.

En català, l'anterior frase significa:

- [4 bis] La penicil·lina **va originar** moltes infeccions.

És a dir, aquesta frase en català significa tot el contrari del que significa en castellà, ja que per a ells sí que vol dir que la penicil·lina *va destruir* moltes infeccions.

Ha estat repetidament denunciat que el mal ús que acabem d'exposar de la locució *acabar amb* és un gal·licisme, alhora que un castellanisme, si la fem servir en els significats de *fer acabar, posar fi a, eliminar, fer cessar, extingir, anorrear, destruir, exterminar, aniquilar*, etc.

Però alguna vegada el mal ús ho embolica més. De vegades aquest castellanisme no introdueix solament un canvi de significat sinó que es menja i corca les estructures de la

llengua catalana. El titular d'una notícia del diari fa: «Anguita ordena una purga a IU per acabar amb les dissidències». Això en català, vol dir el contrari del que pretén Anguita. Però no n'hi ha prou d'esmenar-ho, per exemple, així: «Anguita ordena una purga a IU per *eliminar* les dissidències», perquè Anguita no vol eliminar les dissidències que hi hagi pertot arreu, sinó només les d'IU. Cal doncs dir-hi: «Anguita ordena una purga a IU per *eliminar-hi* les dissidències», on *hi* significa «les dissidències que hi ha a IU».

El mal important que volfem destacar és que la locució immodificable *acabar amb* no ha permès al diari d'intercalar-hi «acabar-hi amb» i la falta de *hi* destrueix l'estructura que exigeix el català. A més, la frase «Anguita ordena una purga a IU per acabar amb les dissidències» no sols vol dir en català el contrari del que el diari pretenia dir-hi, sinó que, catalanitzant-la introduint-hi el pronom *hi*, que el català hi exigeix, tampoc no ho soluciona; continua tenint el significat oposat, car en la nostra llengua continua volent dir «Anguita ordena una purga a IU per anar a parar a haver-hi dissidències» en comptes del que voldria dir, que és: «Anguita ordena una purga a IU per eliminar-hi les dissidències» o «... per fer-hi acabar les dissidències» o «perquè s'hi acabin les dissidències», que és la manera normal d'expressar-ho en català.

Ens trobem, doncs, que el castellanisme *acabar amb* ens pren el pronom *hi* (*fer-hi acabar*), que convé en aquest context, o sia, ens descatalanitza el text violant-nos les exigències sintàctiques del català.

A més, direm que en francès la locució és *en finir avec* amb el pronom *en*; el castellà, en apropiant-se-la, la despulla d'aquest pronom, el qual, com *hi*, és anafòric. Es produeix,

doncs, en el castellà mateix, una pèrdua de precisió. I nosaltres, vinga a copiar del castellà.

Per una altra banda, els repertoris lèxics catalans, tant els normatius com els descriptius, no recullen pas el valor de *acabar amb* que denunciem, i els tractadistes que toquen aquest punt ho fan per condemnar el gir en qüestió.

Podem emprar les locucions genuïnes «donar fi» i «fer acabar» en comptes de l'estrangerisme «acabar amb»

Acabem amb (sí, acabem amb, en sentit propi) uns quants exemples d'ús impropis de *acabar amb* (tretos d'un diari català):

[5] «Ho afirmà Narcís Serra als funerals dels morts per ETA: "La societat acabarà amb la gangrena del terrorisme"», frase ambigua, perquè en sentit català propi vol dir que la societat tindrà fi juntament amb la gangrena del terrorisme.

[6] «La Cros té dos mesos de coll per a acabar amb les fuites de gas». Que vol dir que d'ací a dos mesos la Cros morirà intoxicada de gas.

[7] «Un nou atemptat sikh contra un autobús acaba amb 40 vides»; notem que, en el mateix diari i el mateix dia, s'hi trobava aquesta altra frase, amb l'ús propi: «El desallotjament de Riaño **acaba amb** quatre ferits». Això demostra que, si volem continuar amb la construcció pròpia –cosa que ningú no discuteix– i volem alhora evitar ambigüitats, hem de bandejar la construcció impròpia.

Però encara afegim-hi alguns exemples que usen solucions catalanes equivalents al significat del castellà *acabar amb*.

— Amb *donar fi*:

[8] Mes com Déus agués determenat que **donàs fin** a tans mals, fer'l de malautia corporal («Diàlegs de Sant Gregori», segona meitat del s. XIII, citat per Martí-Moran, *Documents...*, p.45).

[9] ... e puys **donà fi** a les guerres de França e de Castella (doc. del s. XIV, citat per

Fabra, «La coordinació...»).

— Amb *fer acabar*:

[10] Els assimilacionistes pretenien *fer acabar* el fet diferencial català.

El català contemporani sovint expressava aquell franco-castellà *acabar amb* també de la manera següent:

— Amb una oració subordinada, construïda amb *acabar-se*, la qual és

Les llengües es diferencien no sols per la forma dels mots o simplement per la sintaxi estricta, ans també per la manera pròpia de dir les coses, com és el cas notable dels exemples 11 a 14. De fet hi ha qui en traduir del castellà o del francès resta massa condicionat per la dicció en aquelles llengües i no sap desem-

acabar amb... (?)

complement del verb principal. Posem per cas:

[11] La C.E. proposa **que s'acabi** (no pas «acabar amb») el monopoli del telèfon a partir de l'any 1988

[12] Cal gestionar **perquè s'acabi** la guerra (en lloc de «per acabar amb la guerra»).

[13] Vol contribuir-hi **perquè s'acabi** (en comptes de «contribuir a acabar amb») aquest clima de tensió entre mitjans de comunicació i govern.

[14] Aquesta sentència ha d'ajudar **que s'acabin** els conflictes lingüístics (no pas «ajudar a acabar amb els conflictes lingüístics»).

Recordem finalment que el significat que rebutgem de *acabar amb* l'expressa també algun d'aquells verbs abans esmentats (*fer acabar, posar fi a, eliminar, fer cessar, extingir, anorrear, destruir, exterminar, aniquilar...*).

pallegar-se'n i retrobar la manera corrent de dir-ho en català.

Evidentment, no sols hem de considerar inadmissible *acabar amb* perquè és un flagrant castellanisme, sinó també perquè es tracta d'un gir que interfereix el sentit normal que ja té la combinació *acabar amb*, on la preposició té el valor habitual de companyia, coincidència, etc. Així, si diem: «La República va acabar amb la guerra civil» (on *va acabar amb* vol dir «va tenir fi en coincidència amb»), no és bo que diguem «La guerra civil va acabar amb la República» (on *va acabar amb* voldria dir 'va posar fi a, va anorrear, etc.', donant a la preposició *amb* un valor del tot estrany per a nosaltres). ♦